

Fig. 1. Det usædvanlige par; t. v. Sabinemåge (*Xema sabini*), t. h. Lille Kjøve (*Stercorarius longicaudus*). FORF. FOT.

The unusual pair; left, Sabine's Gull (Xema sabini); right, Long-tailed Skua (Stercorarius longicaudus).

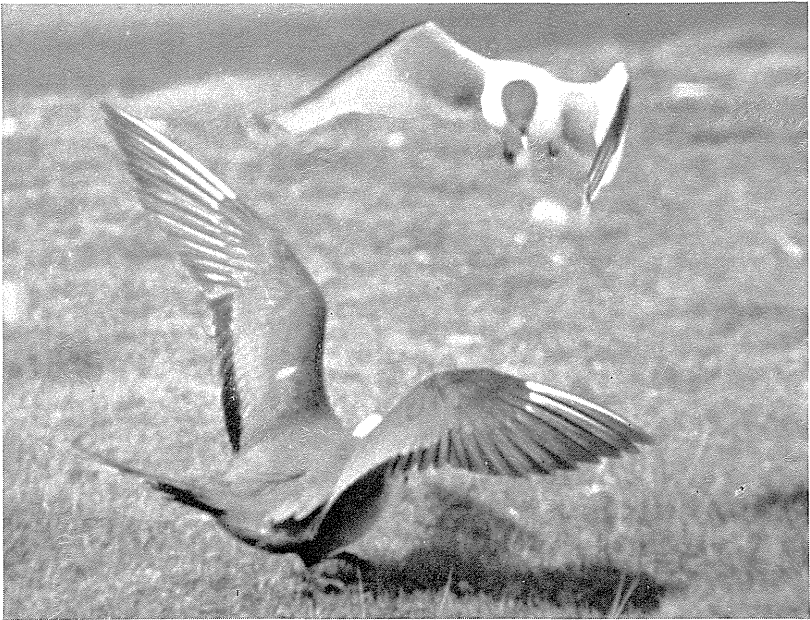

Fig. 2. En skærmydsel mellem de to deltagere i det mærkelige par. FORF. FOT.

Skirmish between the two members of the odd pair.

Usædvanlige observationer af måger på Vest-Spitsbergen.

Af ERIK HALKIER.

(With a Summary in English: Some Unusual Observations of Gulls in West Spitsbergen.)

(Hertil Tavle II.)

Mågerne på Vest-Spitsbergen udgøres, set fra et praktisk synspunkt, kun af to arter, Riden (*Rissa tridactyla*) og Gråmågen (*Larus hyperboreus*), som begge er talrige ynglefugle. I byerne opfører de sig som *scavengers* ganske som vore Hætte-, Storm- og Sølvmåger, ligesom de følger skibene. Ynglepladserne findes på de mange fuglefjelde. Selv om man som relativ sydlænding kan glæde sig over for en tid at være omgivet af andre måger end sædvanligt, fandt jeg under et kort ophold på den vestlige og nordlige del af Vest-Spitsbergen i slutningen af juni 1961 kun ét påfaldende forhold vedrørende disse to arter, nemlig manglen på ungfugle. Unge Rider sås overhovedet ikke, men endnu ejendommeligere var vel observationen af kun én ung Gråmåge, idet denne art først skal være helt udfarvet 4. eller 5. år (WITHERBY 1958). Det sete eksemplar skønnedes at være i 3. sommerdragt.

Foruden disse to kendes imidlertid flere andre arter fra Spitsbergen, dels sjældne arktiske arter, dels sydlige gæster.

Sabinemågen (*Xema sabini*) synes kun iagttaget få gange på Vest-Spitsbergen. KOENIG (1911) har således set og nedlagt et par i 1907 og en han i 1908 i henholdsvis Kongsfjord og på nordspidsen af Prins Karls Forland. Parret havde rede med 2 æg. LØVENSKIOLD (1954), som har tilbragt flere somre på Vest-Spitsbergen, har set et eksemplar på østkysten ved Kvalhovden september 1952. BURTON (1960), der meddeler fuglelisten fra tre engelske ekspeditioner i 1957, angiver een iagttagelse fra Mittag-Leffler bræen i Wijdefjorden august 1957.

Egen observation

Den 22. juni 1961 fandtes et usædvanligt par, nemlig en Sabinemåge ad. og en Lille Kjove ad. (*Stercorarius longicaudus*), som stod sammen på en tundrastrækning i Adventdalen ca.

3 km øst for Longyearbyen. Deres indbyrdes afstand var oftest under 1 m. De kunne længe stå ganske stille (tavle II, fig. 1), for så at gå over til at småskændes og hugge efter hinanden (tavle II, fig. 2), undertiden tilsyneladende udløst ved, at Sabinemågen vandrede i en cirkel uden om den lille Kjove. Skærmydslerne kunne fortsættes under kortvarige flyvninger over små afstande, hvorefter parret atter landede sammen tæt ved hinanden. De var ligegyldige over for tilskuere. Flugtdistancen var af størrelsesordenen 10 m.

Der var ingen andre Sabinemåger eller Små Kjover at se, ligesom Lille Kjove i det hele var sjælden på egnen. Specielt sås ingen par. Ved denne lejlighed kunne det fastslås, at parret i hvert fald holdt sammen på beskrevne måde i tre timer, hvorefter jeg forlod området. Vejret var fint, stille med sol, ca. 5°C.

Den 27. juni var jeg tilbage i Longyearbyen, og trods tæt tåge lavt over fjord og tundra lykkedes det at genfinde parret på samme sted. Deres adfærd var uforandret. Kun bemærkedes det en overgang, at Kjoven stod og hakkede i en uformelig klump, muligt en gnaver, mens Sabinemågen cirklede om den og gjorde små forgæves forsøg på at nappe klumpen fra den noget større kjove.

Det er ikke lykkedes mig at finde meddelelser om tidligere observationer af denne form for pardannelse. Selvom det ikke eksakt kan underbygges, var det mit indtryk, at det mere var Sabinemågen, der søgte kjovens selskab end omvendt. Skønt det som nævnt en enkelt gang observeredes, at Sabinemågen søgte at tilrane sig et bytte fra Kjoven, er det dog vel bl. a. på grund af årstiden mest nærliggende at forestille sig, at fænomenet har haft relation til parringsdriften. De to arters *display* synes ret ukendt, hvorfor jeg skal afholde mig fra konklusioner. Der skal dog i denne forbindelse gøres opmærksom på det forhold, at de to fugles udseende, for så vidt hovedet angår, ikke er så forskelligt, som det synes at fremgå af mange tegninger. Således ser man f. eks. hos WITHERBY (1958), hos KOENIG (1911) og til dels også hos den amerikanske PETERSON (1959), at den smalle, sorte linie, der skiller Sabinemågens grå hætte fra den hvide hals, ligger for langt nede på halsen, som f. eks. hos Dværøgmågen, mens den, i det mindste

på det af mig observerede eksemplar, gik hen over baghovedet, som f. eks. hos Hættemågen. En korrekt tegning af hovedet findes hos SNYDER (1957).

Da artsfattigdommen er ret udtalt på Spitsbergen, er minearbejderne dér ret fortrolige med alle de almindeligere fugle. Det vakte derfor stor opmærksomhed, da man den 27. juni 1961 ved messen oppe i dalen ved Longyearbyen så en måge med mørkebrunt hoved og røde ben og næb blande sig med de lokale Rider og Gråmåger i slagsmålet om udkastede føde-rester. En repræsentant mødte op på skibet for at konferere med en eventuelt tilstedeværende fugleinteresseret. Vi gennemgik nogle billeder, og manden, der aldrig før havde set en Hættemåge (*Larus ridibundus*), hævdede med bestemthed, at der ikke kunne være tale om andet. Noget skeptisk gik jeg op i byen, hvor det virkelig lykkedes at få øje på en voksen Hættemåge i sommerdragt, som sammen med nogle Gråmåger fløj op gennem dalen, ca. 1 km fra havnen og ca. 150 m o. h.

Mig bekendt er Hættemågen ikke tidligere set på Spitsbergen. Den var ikke fulgt med vort skib fra Tromsø, hvor den heller ikke sås. Imidlertid er der en stor trafik af kulbåde til de russiske minebyer i Isfjorden. De fleste af disse skibe kommer fra Murmansk. Ifølge WITHERBY (1958) når arten Archangel provinsen, og i Norge skal den under træk kunne træffes indtil 71° nordlig bredde.

SUMMARY IN ENGLISH

Some Unusual Observations of Gulls in West Spitsbergen.

Mention is made of the apparent scarcity of immature Kittiwakes (*Rissa tridactyla*) and Glaucous Gulls (*Larus hyperboreus*), as judged from observations during the latter half of June 1961.

The finding of an odd couple made up of a Sabine's Gull (*Xema sabini*) and a Long-tailed Skua (*Stercorarius longicaudus*) is reported with remarks on behaviour and on the description of the gull; cf. pl. II, fig. 1-2.

Finally the circumstances are given under which a Black-headed Gull (*Larus ridibundus*) was noticed. The bird was observed June 27, 1961 near Longyear City. This constitutes the first Spitsbergen record of the Black-headed Gull.

Literatur.

- BURTON, P. J. K. *et al.* 1960: Bird notes from Vest-Spitsbergen in the summer of 1957. – *Sterna* **4**, p. 113.
- KOENIG, ALEXANDER 1911: Avifauna Spitzbergensis. – Bonn.
- LØVENSKIOLD, H. L. 1954: Studies on the Avifauna of Spitsbergen. – Norsk Polarinstituttets Skrifter, Nr. 103. Oslo.
- PETERSON, ROGER TORY 1959: A Field Guide to the Birds (Eastern Land and Water Birds). – Cambridge, Mass.
- SNYDER, L. L. 1957: Arctic Birds of Canada. – Toronto.
- WITHERBY, H. F. *et al.* 1958: The Handbook of British Birds. – London.